

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА”
(для молодших спеціалістів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Підготовлено старшим викладачем Економіко-правового технікуму при
МАУП *Є. В. Пророченко*

Затверджено на засіданні циклової комісії організації виробництва
(протокол № 1 від 31.08.06)

Перезатверджено на засіданні циклової комісії організації виробництва
(протокол № 8 від 20.05.11)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Пророченко Є. В. Навчальна програма дисципліни “Організація виробництва” (для молодших спеціалістів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 28 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Організація виробництва”, систему поточного і підсумкового контролю, питання для самоконтролю, орієнтовну тематику курсових робіт, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовка молодших спеціалістів згідно з навчальним планом передбачає вивчення курсу “Організація виробництва”.

Предметом цієї дисципліни є наукові методи організації виробництва, які забезпечують досягнення оптимальних економічних результатів у процесі створення продукції. Дисципліна вивчає, узагальнює і розроблює форми та способи раціональної організації процесу виробництва продукції, а також методи найефективнішого використання трудових, матеріально-технічних, енергетичних та інших видів ресурсів промислових підприємств.

Метою викладання курсу “Організація виробництва” є формування у студентів комплексу знань про виробництво, виробничі системи, ознайомлення їх з основами організації виробництва, його загальними принципами, методами та положеннями незалежно від форм власності підприємств, набуття студентами спеціальних знань і практичних навичок з прийняття ефективних управлінських рішень щодо створення, функціонування та реорганізації виробничих систем в умовах ринкового середовища.

Основним завданням курсу є вивчення закономірностей раціонального сполучення засобів виробництва і робочої сили з метою найефективнішого їх використання в умовах швидких змін, пов’язаних з оновленням продукції та процесів її виготовлення.

Внаслідок вивчення дисципліни студент повинен:

- розуміти, що виробнича система є найважливішою складовою промислового підприємства, саме це зумовлює здобуття знань основ, категорій і принципів організації виробництва;
- знати принципи та методи раціональної організації виробничих процесів у часі, їх розміщення у просторі, забезпечення функціонування виробничих систем необхідними ресурсами, супроводження виробництва нової продукції, контроль якості виробів і процесів.

Досягненню мети та виконанню завдань підпорядкована структура курсу, яка складається з логічно пов’язаних тем.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Організація виробництва як предмет вивчення та форма забезпечення ефективної діяльності підприємства
1	Предмет, мета та зміст курсу
2	Виробнича структура підприємства
3	Форми раціональної організації виробництва
	Змістовий модуль II. Організація виробничих процесів і поточної діяльності на підприємстві
4	Виробничий процес і принципи його організації
5	Виробничий цикл і види руху предметів праці
6	Типи і методи організації виробництва
	Змістовий модуль III. Організація трудових процесів і нормування праці
7	Наукова організація праці
	Змістовий модуль IV. Виробнича інфраструктура та організація комплексного обслуговування виробництва
8	Організація допоміжних та обслуговуючих виробництв
9	Організація матеріально-технічного забезпечення виробництва та збуту готової продукції
Разом годин: 162	

ЗМІСТ
дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА”

Змістовий модуль І. Організація виробництва як предмет вивчення та форма забезпечення ефективної діяльності підприємства

Тема 1. Предмет, мета та зміст курсу

Співвідношення та взаємозв'язок понять “виробництво”, “організація”, “організація виробництва”, “управління виробництвом”, “операційна система”, “виробничий менеджмент”.

Основні положення теорії організації. Закони та принципи організації.

Організація виробництва в ринкових умовах як об'єкт вивчення. Предмет курсу, методологічні особливості його викладення. Мета, завдання та зміст дисципліни. Зв'язок з іншими дисциплінами.

Фактори виробництва: земля, праця, капітал, підприємницькі здібності, організація виробництва, технологія, інформація.

Цілі та завдання виробництва. Загальна класифікація продукції підприємства.

Особливості створення та функціонування виробничих систем. Властивості та принципи розвитку виробничих систем.

Література: I – [2; 3; 7; 10–22; 24–28; 30];

II – [1; 3; 8–13; 17; 18; 21]

Тема 2. Виробнича структура підприємства

Поняття та виробничі структури підприємства.

Фактори, що впливають на формування виробничої структури підприємства: конструктивні та технологічні особливості продукції; обсяг випуску продукції; спеціалізація та кооперування; рівень механізації та автоматизації; місце розташування підприємства; загальна структура підприємства. Основні елементи виробничої структури; робоче місце, виробнича дільниця, цех.

Види виробничих структур: цехова, безцехова, корпусна.

Типи виробничих структур: технологічна (переваги та недоліки); предметна (переваги та недоліки); змішана.

Показники, що характеризують виробничу структуру підприємства. Показники виробничих ланок: обсяг випуску продукції, фондооз-

броєність праці, електроозброєність праці, технічна озброєність праці, виробнича трудомісткість. Показники рівня спеціалізації та кооперування: частка спеціалізації виробництва; коефіцієнт стійкості спеціалізації; рівень спеціалізації робочих місць. Показники ефективності просторового розміщення підприємства: коефіцієнт “забудови”, використання площі виробничих приміщень.

Література: I – [1; 2; 4; 7; 10–12; 14; 18; 19; 21; 24–27];

II – [3; 8–10; 12; 18]

Тема 3. Форми раціональної організації виробництва

Концентрація виробництва: поняття та форми (агрегатна, технологічна, заводська, організаційно-господарська). Показники рівня концентрації.

Економічна ефективність концентрації виробництва: переваги та недоліки великих підприємств.

Спеціалізація: поняття, види та показники. Економічна ефективність спеціалізації виробництва.

Кооперування: поняття, види, форми і показники.

Комбінування: суть, передумови, форми і показники.

Економічна ефективність комбінування: чинники та показники.

Розміщення підприємства: принципи і фактори.

Література: I – [1; 2; 5; 7; 14; 18; 19; 24; 26];

II – [1; 17; 18]

Змістовий модуль II. Організація виробничих процесів і поточної діяльності на підприємстві

Тема 4. Виробничий процес і принципи його організації

Поняття виробничого процесу. Стадії виробничого процесу: заготовка, оброблююча та збирання. Основні, допоміжні та обслуговуючі процеси.

Поняття операції. Основні та допоміжні операції. Простий і складний виробничий процес.

Принципи раціональної організації виробничого процесу: спеціалізація, паралельність, пропорційність (коефіцієнт пропорційності), неперервність (коефіцієнт неперервності), прямоточність (коефіцієнт прямоточності), ритмічність. Особливості їх застосування в сучасних умовах.

Література: I – [2; 4; 7; 22; 26; 27; 30];

II – [2; 16–18; 20; 21]

Тема 5. Виробничий цикл і види руху предметів праці

Поняття і структура виробничого циклу. Розрахунок тривалості виробничого циклу. Основні фактори скорочення тривалості виробничого циклу: оптимізація партії запуску деталей і серійності виробництва; збалансованість виробництва; тривалість технологічних операцій; раціоналізація режимів обробки та переміщення деталей (виробів); налагодження обладнання; багатофункціональні та гнучкі лінії.

Вплив виробничого циклу на показники діяльності підприємства.

Поняття партії. Визначення розміру партії. Види руху предметів праці: послідовний, паралельний, паралельно-послідовний.

Вибір оптимального порядку запуску деталей для скорочення часу переналагодження обладнання.

Література: I – [1–4; 6; 8; 10; 27; 29; 30];

II – [1–4; 6; 8; 9; 13; 16]

Тема 6. Типи і методи організації виробництва

Поняття типу організації виробництва. Порівняльна техніко-економічна характеристика типів виробництва: одиничного, серійного, масового.

Поняття методів організації виробництва. Особливості їх визначення та застосування.

Непотокове виробництво та його характеристика. Форми спеціалізації непотокового виробництва: технологічна, предметно-групова, змішана. Розрахунок кількості обладнання та його розміщення.

Потокове виробництво: основні ознаки та ефективність. Характеристика техніко-організаційних умов для організації потокового методу виробничого процесу: конструкторські, технологічні, організаційні, матеріальні. Вибір форми організації потокового виробництва та визначення параметрів потокової лінії.

Об'єкти та способи механізації та автоматизації виробництва. Організація автоматизованого виробництва. Поняття, складові дрібного та гнучкого автоматизованого виробництва та перспективи розвитку.

Література: I – [1–6; 10–27; 30];

II – [3; 4; 6; 8; 9; 13; 16]

Змістовий модуль III. Організація трудових процесів і нормування праці

Тема 7. Наукова організація праці

Поняття та завдання НОП. Напрями НОП.

Поняття поділу праці. Види поділу праці: технологічний, кооперативний, функціональний, професійний, кваліфікаційний.

Поняття кооперації праці. Форми кооперації: у суспільстві, галузі та підприємства.

Бригадна форма організації праці: поняття та види.

Поняття організації робочих місць. Класифікація робочих місць за різними параметрами.

Обслуговування робочих місць за різними формами: енергетична, транспортно-складська, підготовчо-технологічна, інструментальна, налагоджувальна, міжремонтна, контрольна, облікова.

Організація та обслуговування робочих місць залежно від типу виробництва.

Оснащення робочих місць: зміст та особливості організації.

Планування робочих місць: поняття та види. Вимоги до планування робочих місць.

Умови праці: поняття та типи. Фактори, що визначають умови праці людини в оточуючому середовищі. Нормативи умов праці. Атестація робочих місць: сутність, мета та порядок проведення.

Література: I – [1; 2; 10–27; 29; 30];

II – [1; 8; 9; 12; 13; 18–20]

Змістовий модуль IV. Виробнича інфраструктура та організація комплексного обслуговування виробництва

Тема 8. Організація допоміжних та обслуговуючих виробництв

Виробнича інфраструктура: поняття, склад, роль і значення в системі організації виробництва.

Інструментальне обслуговування: цілі, завдання, структура. Класифікація, індексація інструменту та оснащення. Розрахунок оснащення та інструменту, визначення норм їх витрат і запасів. Шляхи удосконалення інструментального господарства.

Ремонтне обслуговування: цілі, завдання, структура. Класифікація та паспортизація обладнання. Системи експлуатаційного, технічного обслуговування та ремонту обладнання. Енергетичне обслуговування: цілі, завдання, структура. Система енергетичного забезпечення виробництва. Види енергії та розрахунок їх витрат. Поняття та класифікація енергетичних балансів.

Транспортне обслуговування: цілі, завдання, структура. Внутрішньозаводський транспорт, його види, вибір і розрахунок необхідної кількості. Організація та характеристика міжцехових перевезень. Планування та регулювання транспортного процесу.

Організація складського господарства, розрахунок площі складських приміщень, засобів збереження та переміщення матеріалів.

Література: I – [2–5; 7–14; 20; 21; 23–27; 29; 30];

II – [5; 11; 13; 17]

Тема 9. Організація матеріально-технічного забезпечення виробництва та збуту готової продукції

Система забезпечення підприємства матеріальними ресурсами та їх переміщення. Поняття МТЗ та його основне завдання.

Форми забезпечення підприємства матеріальними ресурсами: транзитна та складська.

Функції ВМТЗ: поняття та роль. Організаційна структура ВМТЗ.

Нормування витрат матеріалів.

Методи забезпечення якості товарів, які приймаються.

Забезпечення робочих місць ресурсами: функції служб, способи забезпечення виробництва.

Лімітні документи: поняття та їх види.

Основні шляхи економії матеріалів. Показники економії матеріалів.

Поняття логістики та її мета. Елементи логістичної системи.

Роль і значення збуту продукції. Основні функції збуту: планування, організація, контроль і регулювання.

Організаційна структура відділу збуту.

Інформаційна система збуту: будова, сутність і вимоги.

Способи збуту продукції: поняття, зміст і фактори.

Література: I – [1–4; 7–9; 12; 23–27; 29; 30];

II – [1–3; 6; 7; 13; 15; 20]

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль передбачає тестування за темами.

Контрольна робота 1

1. Форми раціональної організації виробництва.

Контрольна робота 2

1. Виробничий процес і принципи його організації.
2. Виробничий цикл і види руху предметів праці.
3. Типи і методи організації виробництва.
4. Наукова організація праці.

Контрольна робота 3

1. Організація допоміжних та обслуговуючих виробництв.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА 1

Варіант 1

1. Концентрація промислового виробництва – це:

- а) будь-яке розукрупнення підприємств;
- б) зосередження випуску продукції на великих підприємствах;
- в) централізація виробництва (об'єднання дрібних підприємств у великі);
- г) зростання частки великих підприємств.

2. Форми кооперування промислових підприємств:

- а) міжрайонне та внутрішньорайонне;
- б) одиничне і комплексне;
- в) постійне та разове;
- г) міжгалузеве та внутрігалузеве.

3. Зазначте основні показники кооперування виробництва:

- а) частка вартості напівфабрикатів, деталей, вузлів у повній собівартості;
- б) кількість підприємств, з якими кооперує підприємство;
- в) частка однорідної продукції у загальному обсязі продукції галузі, підприємства;
- г) співвідношення внутрішньорайонного та міжрайонного кооперування.

4. Показниками рівня спеціалізації є:

- а) частка основної продукції у загальному обсязі продукції підприємства;
- б) частка спеціалізованих кадрів у їхній загальній кількості;
- в) кількість груп і конструктивно-технологічних однорідних типів виробів, виготовлених у галузі, на підприємстві;
- г) асортимент продукції, що випускається.

5. Економічна ефективність спеціалізації і кооперування характеризується:

- а) поліпшенням якості продукції;
- б) приростом виробничих потужностей;
- в) зростанням фондівдачі;
- г) зниженням собівартості продукції.

6. Комбінування промислового виробництва – це:

- а) об'єднання в одному підприємстві різногалузевих виробництв;
- б) об'єднання у рамках одного підприємства різних виробництв;
- в) управління різними галузями виробництва (послуг) одним органом.
- г) прискорення оборотності оборотних засобів.

Задача 1. За поданими даними визначити оптимальний варіант розміру заводу, якщо $E_{\text{н}} = 0,15$.

Показник	Варіант		
	I	II	III
Річний обсяг випуску, тис. шт./рік	50	150	300
Капітальні вкладення, млн грн.	11,6	26,7	56,6
Собівартість виробу, грн./шт.	87	83	81,5

Задача 2. Визначити доцільність комбінування виробництва, якщо відомо, що собівартість одного виробу з урахуванням транспортних витрат на некомбінованому виробництві становитиме 1700 грн/шт., а обсяг виробництва – 10 тис. шт./рік. На комбінованому виробництві собівартість знижується до 1200 грн/шт., а обсяг випуску зростає до 100 тис. шт./рік. При цьому капітальні вкладення збільшаться з 45 млн грн до 290 млн грн. Нормативний коефіцієнт економічної ефективності капітальних вкладень $E_{\text{н}} = 0,15$.

Варіант 2

1. Основними видами концентрації виробництва є:

- а) зосередження випуску однорідної продукції на спеціалізованих підприємствах;
- б) збільшення розмірів підприємства через приєднання частини прибутку;
- в) створення територіально-виробничих комплексів;
- г) об'єднання дрібних підприємств — централізація;

2. Кооперування промислового виробництва — це:

- а) об'єднання підприємств різної спеціалізації;
- б) встановлення прямих виробничих зв'язків між підприємствами, що спільно виготовляють продукцію, зберігаючи при цьому свою господарську самостійність;
- в) встановлення тісних зв'язків між підприємствами на базі вільних виробничих потужностей.
- г) збільшення чисельності працюючих на одному підприємстві.

3. Зазначте основні форми спеціалізації виробництва:

- а) предметна;
- б) комплексна;
- в) постійна;
- г) тимчасова.

4. Розрізняють такі види кооперування:

- а) предметне, або агрегатне;
- б) на базі спеціалізації;
- в) на базі вільних виробничих потужностей;
- г) стадійне, або технологічне.

5. Рівень комбінування визначається такими показниками:

- а) кількістю підприємств, що кооперуються;
- б) часткою побічної продукції, що випускається підприємством, у загальному обсязі випуску;
- в) часткою товарної продукції, що випускається комбінатом, у загальногалузевому обсязі випуску;
- г) часткою сировини і напівфабрикатів, що переробляються в місці їх видобутку.

6. Комбінування промислового виробництва може здійснюватися на основі:

- а) зниження собівартості продукції і підвищення рентабельності;
- б) забезпечення комплексного використання сировини;

- в) поєднання послідовних стадій обробки вихідної сировини;
- г) використання відходів.

Задача 1. Визначити оптимальний варіант розміру підприємства за даними, якщо $E_k = 0,15$.

Показник	Варіант		
	I	II	III
Річний випуск, тис. шт./рік	600	1200	3600
Капітальні вкладення, млн грн.	8,4	14,2	33,4
Собівартість виробу, грн./шт.	14	11,8	9,28
Транспортні витрати, тис. грн./рік	1200	3100	6200

Задача 2. Визначити річний економічний ефект і термін окупності витрат на проведення спеціалізації виробництва, якщо собівартість виробу знизилася з 540 до 512 грн/шт. При цьому транспортні витрати зросли з 16 до 32 грн/шт. Капітальні вкладення до спеціалізації становили 80 млн грн, а після спеціалізації – 232 млн грн. Обсяг випуску продукції спеціалізованого підприємства становитиме 6,5 млн шт./рік.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА 2

Варіант 1

1. Виробничий процес – це:

- а) сукупність організованих у певній послідовності дій щодо зміни стану предмета праці;
- б) сукупність організованих у певній послідовності дій, що забезпечують безперерійність основних виробничих процесів;
- в) сукупність організованих у певній послідовності процесів праці і природних процесів, у результаті яких вихідна сировина і матеріали перетворюються на готову продукцію;
- г) процес виготовлення продукції.

2. Обслуговуючі процеси забезпечують безперерійність:

- а) основних процесів;
- б) допоміжних процесів;

- в) технологічних процесів;
- г) технічних процесів.

3. Виробничий процес складається з таких операцій:

- а) основних чи технологічних;
- б) природних;
- в) обслуговуючих;
- г) управлінських.

4. Рівномірність випуску продукції забезпечується принципом:

- а) паралельності;
- б) прямоточності;
- в) автоматичності;
- г) гнучкості.

5. Назвіть характерні ознаки одиночного типу виробництва:

- а) широка номенклатура виробів;
- б) періодична повторюваність операцій;
- в) висока кваліфікація робітників;
- г) устаткування — універсальне і спеціальне.

6. Партія — це:

- а) кількість виробів, що запускаються і обробляються одночасно;
- б) кількість виробів, що запускаються і обробляються послідовно;
- в) кількість виробів, що запускаються і обробляються одночасно або послідовно, але безперервно;
- г) кількість конструктивно однакових виробів, що запускаються і обробляються одночасно або послідовно, але безперервно.

7. Зазначте методи організації виробництва:

- а) поопераційний;
- б) автоматизований;
- в) серійний;
- г) потоковий.

8. Існують такі види руху предметів праці у виробництві:

- а) паралельний;
- б) послідовний;
- в) прямоточний;
- г) паралельно-послідовний.

9. Тривалість виробничого циклу найкоротша при русі предметів праці:

- а) паралельному;
- б) послідовному;
- в) паралельно-послідовному;
- г) правильні відповіді б) і в).

10. Поточковий метод застосовується в таких типах виробництва:

- а) крупносерійному;
- б) масовому;
- в) одиничному;
- г) середньосерійному.

11. Нормування праці необхідне для:

- а) оптимальної організації заробітної плати;
- б) визначення потреби у різних видах обладнання;
- в) забезпечення чіткої організації виробничого процесу;
- г) планування чисельності працюючих.

12. Основні напрями наукової організації праці:

- а) забезпечення виробництва робочою силою;
- б) вдосконалення організації та обслуговування робочих місць;
- в) вдосконалення форм розподілу та кооперації праці;
- г) зміцнення трудової дисципліни.

13. Норми праці мають:

- а) бути незмінними;
- б) постійно змінюватися;
- в) переглядатися в міру впровадження організаційно-технічних заходів, що сприяють підвищенню продуктивності живої праці;
- г) удосконалювати методи вимірювання праці.

14. Норми виробітку і обслуговування при перегляді:

- а) підвищуються;
- б) знижуються;
- в) підвищуються або знижуються залежно від конкретної ситуації.
- г) скорочують витрати матеріальних ресурсів на підприємстві;

Задача 1. Визначити такт, швидкість і довжину потокової лінії за такими даними: добове завдання — 570 шт., режим роботи — 2 зміни, тривалість зміни — 8,2 год, час регламентованих перерв у роботі — 10 хв/зміну, крок потокової лінії — 3 м, робочих місць — 45, розміщення робочих місць двостороннє, радіус закруглення конвеєра — 1 м.

Задача 2. Виготовляється партія з 4 деталей на 4 операціях. Тривалість виготовлення однієї деталі: операція 1 — 10 хв; операція 2 — 5 хв; операція 3 — 20 хв; операція 4 — 30 хв. Визначити тривалість при послідовному, паралельно-послідовному та паралельному русі предметів праці. Побудувати графіки цих трьох рухів предметів праці.

Варіант 2

1. Сукупність послідовно організованих дій із зміни стану предмета праці називають процесом:

- а) основним;
- б) допоміжним;
- в) обслуговуючим;
- г) виробничим.

2. До складу виробничого процесу зараховують:

- а) допоміжні процеси;
- б) побічні;
- в) основні;
- г) обслуговуючі.

3. До принципів раціональної організації виробництва належать:

- а) комплексність;
- б) пропорційність;
- в) неперервність;
- г) паралельність.

4. Одночасність виконання складових виробничого процесу забезпечується принципом:

- а) паралельності;
- б) прямоточності;
- в) автоматичності;
- г) гнучкості.

5. Масове виробництво характеризується:

- а) високою кваліфікацією робочої сили;
- б) низьким рівнем спеціалізації;
- в) складною технічною підготовкою;
- г) універсальністю обладнання.

6. Тривалість технологічної складової обробки виробів обчислюється:

- а) у годинах;
- б) хвилинах;
- в) робочих днях;
- г) у будь-яких одиницях.

7. Такт — це проміжок часу між:

- а) запуском двох сусідніх окремих виробів;
- б) випусками партій виробів;
- в) випусками окремих виробів.

8. Поопераційний метод організації широко використовується в таких типах виробництва:

- а) масовому;
- б) одиничному;
- в) серійному;
- г) дрібносерійному.

9. До переваг послідовного поєднання операцій належать:

- а) повніше завантаження устаткування;
- б) зменшення незавершеного виробництва;
- в) спрощення контролю за якістю;
- г) скорочення міжопераційних перерв.

10. Виробничий цикл — це:

- а) сукупність послідовно організованих дій із зміни стану предмета праці;
- б) календарний період з моменту запуску сировини, матеріалів у виробництво до повного виготовлення готової продукції;
- в) сукупність послідовно організованих дій, що забезпечують безперебійність основних операцій;
- г) найкоротший шлях проходження виробу у межах виробничого процесу.

11. Потоккові лінії поділяються на конвеєрні та неконвеєрні за:

- а) характером переміщення;
- б) місцем виконання операцій;
- в) ступенем неперервності виробничого процесу;
- г) способом транспортування.

12. Наукова організація праці забезпечує:

- а) підвищення кваліфікації працівників;
- б) краще використання матеріалів, палива, техніки;
- в) підвищення енергоозброєності;
- г) зростання продуктивності праці.

13. Норма часу в умовах масового виробництва формується на основі часу:

- а) основного;
- б) допоміжного;
- в) підготовчо-заключного;
- г) часу на відпочинок і особисті потреби.

14. Забезпечення всебічного розвитку особистості належать до завдань НОП:

- а) економічних;
- б) соціальних;

- в) психофізіологічних;
- г) правильні відповіді б) і в).

Задача 1. Визначити оптимальний розмір партії виробів та норму часу на виконання операції, якщо відомо, що коефіцієнт витрат часу на переналагодження обладнання становить 0,05. Оперативний час на виконання операції становить 124 хв. На обслуговування робочого місця витрачається 5 %, а на відпочинок і особисті потреби 8 % оперативного часу. На ознайомлення з кресленням, одержання інструкцій від майстра, інструменту, заготовок і здавання готової продукції робітникові потрібно 3,6 год.

Задача 2. Виготовляється партія з 3 деталей на 5 операціях. Тривалість виробництва однієї деталі становить: операція 1 – 15 хв; операція 2 – 20 хв; операція 3 – 5 хв; операція 4 – 10 хв; операція 5 – 15 хв.

Розрахувати тривалість послідовного, паралельно-послідовного та паралельного руху предметів праці. Побудувати графіки цих трьох рухів предметів праці.

Варіант 3

1. Сукупність послідовно організованих дій, що забезпечують безперервність основних операцій, називають процесом:

- а) основним;
- б) допоміжним;
- в) виробничим;
- г) технологічним.

2. Основною структурною одиницею виробничого процесу є:

- а) робочий рух;
- б) операція;
- в) робочий прийом;
- г) робочий цикл.

3. Найкоротший шлях проходження виробу у межах виробничого процесу забезпечує принцип:

- а) паралельності;
- б) прямоточності;
- в) автоматичності;
- г) гнучкості.

4. Зазначте типи виробництва:

- а) одиничний;
- б) партійний;

- в) потоковий;
- г) серійний.

5. *Зазначте параметри поточкових ліній:*

- а) ритм;
- б) коефіцієнт змінності;
- в) розрахункова кількість робочих місць;
- г) довжина конвеєра.

6. *За структурою поточної лінії можна класифікувати так:*

- а) однономенклатурні;
- б) багатнономенклатурні;
- в) рухомопоточні;
- г) поточно-стаціонарні.

7. *Потоковий метод організації виробництва характеризується такими ознаками:*

- а) прямоточністю;
- б) паралельним виконанням операцій на всіх чи кількох робочих місцях;
- в) поділом виробничого процесу на операції;
- г) послідовним виконанням операцій.

8. *Ритм — це проміжок часу між:*

- а) запуском окремих виробів;
- б) випуском партії виробів;
- в) випуском окремих виробів;
- г) запуском сусідніх транспортних партій виробів.

9. *Паралельний вид руху предметів праці передбачає таке:*

- а) кожна операція починається тільки після закінчення попередньої обробки всієї партії;
- б) деталі обробляються частинами партії;
- в) здійснюється одночасне виконання всіх операцій на робочих місцях.
- г) використання неперервно діючого транспорту.

10. *Організаційні перерви — це:*

- а) перерви на обід, відпочинок;
- б) перерви між змінами;
- в) час на очікування звільнення робочого місця, затримки в поставці;
- г) всі відповіді правильні.

11. Потокова лінія, на якій операції виконуються поза конвеєром, називається:

- а) пульсуюча;
- б) розподільча;
- в) робоча;
- г) з вільним ритмом.

12. Норма часу – це:

- а) кількість продукції, що має бути виготовлена за одиницю часу;
- б) оптимальна кількість обладнання, закріплена за робітником;
- в) чисельність робітників, які обслуговують певне робоче місце;
- г) кількість продукції, що має бути виготовлена одним працівником.

13. Норма часу в умовах дрібносерійного і одиничного виробництва містить час:

- а) допоміжний;
- б) на обслуговування робочого місця;
- в) основний;
- г) оперативний.

14. Зберігання, комплектування, видача всіх інструментів, пристроїв, оснащення належать до форми обслуговування робочих місць:

- а) підготовчо-технологічної;
- б) транспортно-складської;
- в) контрольної;
- г) інструментальної.

Задача 1. Визначити норму часу на виконання елемента операції за даними хронометражу. Результати замірів (хроноряд) подано у таблиці.

Номер заміру	1	2	3	4	5	6
Тривалість операції, хв	9	5	12	8	43	7

Нормативна величина коефіцієнта стійкості хроноряду $K_c = 2,5$.

Задача 2. Виготовляється партія з 4 деталей на 4 операціях. Тривалість виготовлення однієї деталі становить: операція 1 – 15 хв; операція 2 – 10 хв; операція 3 – 25 хв; операція 4 – 10 хв. Визначити тривалість при послідовному, паралельно-послідовному та паралельно-му русі праці. Побудувати графіки цих трьох рухів предметів праці.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність категорій “виробництво” та “організація”.
2. Зміст поняття “організація виробництва” та його завдання.
3. Загальна класифікація продукції підприємства.
4. Поняття та властивості виробничих систем.
5. Характерні ознаки підприємства та механізм його роботи як виробничої системи.
6. Розкрити сутність та описати виробничу структуру підприємства.
7. Фактори, що впливають на виробничу структуру.
8. Основні елементи виробничої структури.
9. Види виробничої структури.
10. Характеристика типів виробничої структури.
11. Шляхи удосконалення виробничих структур.
12. Принципи і фактори, що впливають на розміщення підприємства.
13. Поняття та форми рівня концентрації виробництва.
14. Поняття, види і показники рівня спеціалізації виробництва.
15. Поняття, види і показники рівня кооперування виробництва.
16. Сутність і форми комбінування виробництва.
17. Сутність, стадії та види виробничого процесу.
18. Поняття операції та її види.
19. Характеристика принципів раціональної організації виробничого процесу.
20. Поняття та структура виробничого циклу.
21. Фактори скорочення тривалості виробничого процесу.
22. Організація партійного виробничого процесу.
23. Характеристика послідовного руху предметів праці.
24. Характеристика паралельного руху партії деталей.
25. Характеристика паралельно-послідовного руху предметів праці.
26. Порівняльна характеристика видів руху предметів праці: послідовного, паралельного, паралельно-послідовного.
27. Характеристика масового типу виробництва.
28. Поняття серії та особливості організації серійного виробництва.
29. Відмітні риси одиничного типу виробництва.
30. Порівняльна характеристика організаційних типів виробництва: серійне, одиничне та масове.
31. Характеристика методів організації виробництва: потокового, непотокового, автоматизованого.

32. Порівняльна характеристика методів організації виробництва: потокового та непотокового.
33. Поняття та види потокових ліній.
34. Параметри потокових ліній.
35. Поняття, завдання та напрями НОП.
36. Бригадна форма організації праці: поняття та види.
37. Поняття поділу праці на виробництві та його види.
38. Поняття кооперації праці. Форми кооперації.
39. Поняття організації робочих місць. Класифікація робочих місць за різними параметрами.
40. Планування робочих місць: поняття та види. Вимоги до планування робочих місць.
41. Обслуговування робочих місць за різними формами.
42. Оснащення робочих місць: зміст та особливості організації.
43. Умови праці та фактори їх формування.
44. Атестація робочих місць.
45. Виробнича інфраструктура: поняття, склад, роль і значення в системі організації виробництва.
46. Організація ремонтного господарства та шляхи його удосконалення.
47. Нормативи та показники планування інструментального господарства.
48. Організація та планування енергетичного господарства.
49. Види енергії та розрахунок їх витрат. Поняття та класифікація енергетичних балансів.
50. Організація обслуговування виробництва інструментом і технологічним оснащенням.
51. Шляхи удосконалення інструментального господарства.
52. Транспортне обслуговування: цілі, завдання, структура.
53. Планування та регулювання транспортного процесу.
54. Організація та планування складського господарства.
55. Роль і значення МТЗ.
56. Функції та структура служби МТЗ.
57. Лімітні документи: поняття та види.
58. Поняття та мета логістики. Елементи логістичної системи.
59. Організація збуту продукції.
60. Інформаційна система збуту продукції.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Основні положення теорії організації. Закони та основні принципи організації.
2. Особливості формування виробничих систем.
3. Принципи раціональної організації виробничого процесу. Особливості їх застосування в сучасних умовах.
4. Проблеми розвитку промислового виробництва в Україні.
5. Економічне обґрунтування вибору і використання виробничих ресурсів для виготовлення відповідних видів продукції.
6. Сутність і соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва.
7. Вітчизняний і зарубіжний досвід кооперування діяльності підприємств.
8. Спеціалізація підприємств і виробництв.
9. Економічне значення тривалості виробничого циклу в сучасних умовах.
10. Особливості застосування різних типів виробництва на промислових підприємствах.
11. Характерні особливості потокової та непотокової форм організації виробництва на підприємстві.
12. Особливості процесу автоматизації виробництва на підприємствах у сучасних умовах.
13. Напрями розвитку виробничої структури в умовах ринкової економіки.
14. Проектно-конструкторська підготовка виробництва.
15. Технологічна підготовка виробництва.
16. Організаційно-економічна підготовка виробництва.
17. Організаційні системи обслуговування робочих місць.
18. Значення розвитку інструментального господарства на підприємстві.
19. Організація енергозабезпечення підприємства та роботи з економії енергоресурсів у сучасних економічних умовах.
20. Планування ремонтних робіт на підприємстві та шляхи підвищення техніко-економічних показників ремонтного господарства.
21. Процес організації та планування роботи транспортного господарства на підприємстві.
22. Організація та планування складського господарства на підприємстві.

23. Організація збутової діяльності на підприємствах у сучасних умовах.
24. Особливості логістичної системи та її значення на підприємствах.
25. Якість і конкурентоспроможність продукції.
26. Основи стандартизації і сертифікації продукції на підприємстві.
27. Шляхи підвищення якості продукції підприємства в умовах ринкової економіки.
28. Значення технічного контролю та напрями удосконалення його методів і засобів на підприємстві.
29. Вітчизняний і зарубіжний досвід управління якістю продукції.
30. Організація освоєння нової продукції.
31. Напрями та економічна ефективність НТП в Україні.
32. Організація системи оперативно-виробничого планування на підприємстві.
33. Планування виробничої потужності на підприємстві та шляхи удосконалення її використання.
34. Сучасна система планування матеріально-технічного забезпечення в умовах ринку.
35. Ефективність використання та шляхи економії матеріальних ресурсів на підприємстві.
36. Сучасні напрями наукової організації праці на промислових підприємствах.
37. Сутність та особливості організації процесу нормування праці.
38. Основні напрями покращення умов праці на підприємстві.
39. Виробничий потенціал підприємства.
40. Досвід зарубіжних країн з управління розвитком виробництва на підприємстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

І. Основна

1. *Васильков В. Г.* Організація виробництва: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2003
2. *Вейе Г., Денриг У.* Введение в общую экономику и организацию производства: Пер. с нем. — Красноярск: Изд-во Красноярск. гос. ун-та, 1995.
3. *Дилфорт Д.* Производственный и операционный менеджмент: Пер. с англ. — Минск: Мир книги, 1995.

4. *Економіка підприємства: Посібник* / За ред. П. С. Харіва. — Тернопіль: Екон. думка, 2000.
5. *Економіка підприємства: Підручник* / За ред. С. Ф. Покропивного. — К.: КНЕУ, 2001.
6. *Кожекин Г. Я., Синица Л. М. Организация производства: Учеб. пособие.* — Минск: ИП “Экоперспектива”, 1998
7. *Козловский В. А., Маркина Т. В., Макаров В. М. Производственный и операционный менеджмент: Практикум.* — СПб.: Спец. лит., 1998.
8. *Курочкин А. С. Операционный менеджмент: Учеб. пособие.* — К.: МАУП, 2000.
9. *Курочкин А. С. Организация производства: Конспект лекций.* — К.: МАУП, 1997.
10. *Курочкин А. С. Организация производства: Учеб. пособие.* — К.: МАУП, 2001.
11. *Макаренко М. В., Махалина О. М. Производственный менеджмент: Учеб. пособие для вузов.* — М.: ПРИОР, 1998.
12. *Новицкий Н. И. Организация и планирование производства: Учеб.-метод. пособие.* — М.: Финансы и статистика, 2002.
13. *Організація виробництва: Навч. посіб. / В. О. Онищенко, О. В. Редкін, А. С. Старовірець, В. Я. Чевганова.* — К.: Лібра, 2003.
14. *Организация и планирование машиностроительного производства / Под ред. С. М. Бухало.* — К.: Выща шк., 1989.
15. *Организация и планирование машиностроительного производства / Под ред. М. И. Ипатова.* — М.: Высш. шк., 1988.
16. *Организация и планирование производства на машиностроительном предприятии: Учебник / Под ред. В. А. Летенко.* — М., 1982.
17. *Организация производства и управления предприятием: Учебник / О. Г. Туровец, М. И. Бухалков, В. Б. Родионов и др.; Под ред. О. Г. Туровца.* — М.: ИНФРА-М, 2002.
18. *Петрович Й. М., Захарчин Г. М. Організація виробництва: Підручник.* — Львів: Магнолія плюс, 2004.
19. *Производственный менеджмент / Под ред. С. Д. Ильенковой.* — М., 2000.
20. *Плоткін Я. Д., Пащенко І. Н. Виробничий менеджмент.* — Львів, 1999.

21. *Сачко Н. С.* Теоретические основы организации производства. — Минск: Дизайн ПРО, 1997.
22. *Соколицын С. А., Кузин В. Н.* Организация и оперативное управление машиностроительным производством. — Л.: Машиностроение, 1988.
23. *Туровец О. Г.* Организация производства. — Воронеж, 1993.
24. *Туровец О. Г., Попов В. Н., Радионов В. Б. и др.* Организация производства: Учеб. для вузов / Под ред. О. Г. Туровца. — М.: Экономика и финансы, 2000.
25. *Фахтутдинов Р. А.* Организация производства. — М.: ИНФРА-М, 2000.
26. *Фахтутдинов Р. А.* Производственный менеджмент: Учебник. — М., 1997.
27. *Фомичев С. К.* Организация оперативно-производственного планирования. — К.: Выща шк., 1989.
28. *Хачатуров С. Е.* Организация производственных систем. — Тула: ШПар, 1998.
29. *Чейз Р. Б., Эквилайн Н. Дж., Якобс Р. Ф.* Производственный и операционный менеджмент: Пер. с англ. — 8-е изд. — М.: Издат. дом "Вильямс", 2001.
30. *Хопчан М. І., Харів П. С., Бойчик І. М. та ін.* Організація і планування виробництва: теорія і практика. — Тернопіль: ТАНР, 1996.

II. Додаткова

1. *Амиров Ю. Д.* Научно-техническая подготовка производства. — М.: Экономика, 1989.
2. *Бадалов С. М.* Подготовка производства — залог качества продукции. — Минск: Техника, 1989.
3. *Васильев В. Н.* Организация производства в условиях рынка. — М.: Машиностроение, 1993.
4. *Верба В. А., Загородніх О. А.* Проектний аналіз: Підручник. — К.: КНЕУ, 2000.
5. *Гончаров В. Н., Бурбело О. А., Вовин А. И.* Эффективность производственной инфраструктуры предприятия. — Луганск: Восточно-Украинский техн. ун-т, 1994.
6. *Гончаров В. И., Колосов А. Н., Дибнис Е. Н.* Оперативное управление производством. — М.: Экономика, 1987.
7. *Глишев А. В.* Основы управления качеством продукции. — М.: АМН, 2000.

8. *Економіка* виробничого підприємства: Навч. посіб. / Й. М. Петрович, І. О. Будіщева, І. Г. Устінова та ін.; За ред. Й. М. Петровича. — 3-тє вид., випр. — К.: Т-во “Знання”; КОО, 2002.
9. *Економіка* підприємства: Підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Й. М. Петровича. — Львів: Новий Світ-2000, 2004.
10. *Ершов В. В., Смирнов Н. П.* Организационное проектирование производственной системы // Организатор производства. — 2000. — № 2 (11).
11. *Иванов Т. Б.* Организация складского хозяйства на предприятии. — М.: Экономика, 1982.
12. *Новицкий Н. И.* Основы менеджмента. Организация и планирование производства (Задачи и лабораторные работы). — М.: Финансы и статистика, 1998.
13. *Основы* организации производства: Учебник / Под ред. Н. А. Печина. — Самара, 1999.
14. *Орлов О. О.* Планування діяльності підприємства: Підручник. — К.: Скарби, 2002.
15. *Откидач В. П.* Диспетчерская служба в системе управления производством. — Л.: Судостроение, 1989.
16. *Петрович Й. М., Ткаченко О. Ф.* Удосконалення організаційно-економічних методів управління технічною підготовкою виробництва нової техніки. — Львів: УНВО “Електрон”, 1994.
17. *Радионова И. И.* Организация производства на промышленных предприятиях в современных экономических условиях. — Воронеж: Изд-во ВГТУ, 1995.
18. *Стивенсон В. Дж.* Управление производством: Пер. с англ. — М.: ООО “Лаборатория базовых знаний”; ЗАО “Изд-во БИНОМ”, 1998.
19. *Чернов В. І., Оленич Є. І.* Нормування праці: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисцип. / За ред. Є. І. Оленич. — К.: Вид-во КНЕУ, 2000.
20. *Швайка Л. А.* Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. — Львів: Новий Світ-2000, 2003.
21. *Швец И. Б.* Управление производственными мощностями: Методология оценки учета. — Донецк: ИЭП НАН Украины, 1998.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Організація виробництва”	4
Зміст дисципліни “Організація виробництва”	5
Система поточного і підсумкового контролю.....	10
Питання для самоконтролю.....	21
Орієнтовна тематика курсових робіт.....	23
Список літератури	24

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. І. Маєвська*
Комп’ютерне верстання *О. Л. Тищенко*

Зам. № ВКЦ-2862

Формат 60 84/₁₆. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад 100 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*

Надруковано в друкарні ДП «Видавничий дім «Персонал»